Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

รายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสตามกรอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการสื่อสาธารณะ*

(Thai PBS Entertainment Programs according to Program Quality Assessment Framework of Public Broadcasting Service)

ทิวมาส วุฒิธนากรกุล (Thiwamat Wutthithanakonkun)**
นันทิยา ดวงภุมเมศ (Nuntiya Doungphummes)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.วิเคราะห์รายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ตามกรอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการสื่อสาธารณะใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ด้านผลต่อผู้ชม ด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม และด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน 2.เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพรายการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหารายการสาระบันเทิง 8 รายการ 32 ตอน และการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1.รายการสาระบันเทิงที่ออกอากาศระหว่างเดือนกันยายน - ธันวาคม 2558 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เดือนละ 1 ตอนจากแต่ละเดือน 2.ผู้ชมรายการสาระบันเทิงที่ออกอากาศระหว่างเดือนกันยายน - ธันวาคม 2558 ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน คือ การแบ่งแบบกลุ่มและการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ศึกษาในปีการศึกษา 2559 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอ้างอิงในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที (t-test) และ

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา ดวงภุมเมศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

This article is a part of Thesis for the Master Degree Program in Language and Culture for Communication and Development, Research Institute for Language and Cultures of Asia, Mahidol University

** นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย, มหาวิทยาลัยมหิดล อีเมล: thiwamat@yahoo.com

M.A. student in Language and Culture for Communication and Development, Research Institute for Language and Cultures of Asia, Mahidol University

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา ดวงภุมเมศ (Ph.D., Journalism studies, Cardiff University) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล อีเมล: nuntiya.dou@mahidol.ac.th

Thesis Adviser Asst. Prof.Nuntiya Doungphummes, Ph.D. in Language and Culture for Communication and Development, Research Institute for Language and Cultures of Asia, Mahidol University

ค่าเอฟ (f-test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 **ผลการศึกษาพบว่า** 1) ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ รายการร้อยละ 100 สอดคล้องกับทั้ง 4 ตัวชี้วัดย่อย และผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมพบว่ามีคุณภาพในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = .73) 2) ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน รายการร้อยละ 100 ไม่สอดคล้องกับ 2 ตัวชี้วัดย่อย ร้อยละ 50 สอดคล้องกับ 1 ตัวชี้วัดย่อย และร้อยละ 100 สอดคล้องกับ 1 ตัวชี้วัดย่อย ส่วนการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมพบว่ามีคุณภาพในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. =.79) 3) ด้านผลต่อผู้ชม และ 4) ด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมต่อคุณภาพรายการอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. =.81 และ $\bar{X}$ = 3.95, S.D. = .79 ตามลำดับ) ส่วนผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ชมที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ผู้ชมที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ไทยพีบีเอส, รายการสาระบันเทิง, สื่อสาธารณะ

Abstract

The objectives of this research were 1.to analyze entertainment programs of Thai PBS according to 4 assessment frameworks (Persistence, Originality and Innovation, Audience's social learning, and Audience Impact) 2.to compare demographic data and opinions of the quality of the programs. It employed content analysis methods (8 entertainment programs, 32 episodes) and opinion surveys of 400 audiences. The subjects of this research were 1) the entertainment programs were aired between September and December in 2014 from Purposive Sampling method (1 episode /month) 2) Audiences were aged 18 and older who viewed entertainment programs that were aired between September and December 2014 from 2-stages sampling method (Cluster and Convenience sampling) This research was studied in the academic year 2015 and used descriptive statistics (Percentage, Mean, and S.D.) and inferential statistics (t-test, f-test) for data analysis. The result showed that 1) Originality and Innovation dimension: 100% of the program samples were consistent with 4 subsidiary assessment indicators and audiences rated it with a high level of quality ($\bar{X}$ = 3.85, S.D.=.73) 2) Persistence dimension: 100% of the program samples were not consistent with 2 subsidiary assessment indicators, but 50% were consistent with 1 indicator and 100% were consistent with 1 indicator and high levels of audiences' opinions ($\bar{X}$= 3.92, S.D.=.79). 3) Audience impact and 4) Audience's social learning dimension: the opinions of audiences were at high levels ($\bar{X}$= 3.83, S.D.=.81, $\bar{X}$= 3.95, S.D.= .79 respectively). The results of hypothesis testing found that the difference in gender and age did not correspond with audiences' opinion about the quality of entertainment programs in 4 dimensions,

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

while the difference in audiences' education level showed different level of the quality of entertainment programs at the 0.05 level of significance.

Key Words: Thai PBS, Entertainment Programs, Public Service Broadcasting

บทนำ

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ดำเนินกิจการโดยองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai Public Broadcasting Service: TPBS) หรือ ส.ส.ท. ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสดำเนินงานในฐานะองค์การสื่อสาธารณะ (Public Broadcasting Service) ที่ไม่แสวงผลกำไร (ไทยพีบีเอส, ม.ป.ป.) โดยมีทัศนะต่อผู้ชมในฐานะ "พลเมือง" (Citizen) และมุ่งสร้างพื้นที่สาธารณะให้คนทุกกลุ่มในสังคมได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันผ่านกลไกของสื่อ (Atkinson, 1997 อ้างถึงใน สุรพล ศรีวิทยา, รัตพงษ์ สอนสุภาพ, ประจักษ์ น้ำประสานไทย และบุญสม เกษะประดิษฐ์, 2552) ทำให้การผลิตรายการต่างๆ รวมถึงรายการ "สาระบันเทิง" มีความแตกต่างจากรายการ "บันเทิง" ของสื่อเชิงพาณิชย์ โดยรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีลักษณะที่น่าสนใจ เพราะมีการสอดแทรกสาระและคุณค่าไปพร้อมกับความบันเทิง การใช้กรอบแนวคิดการประเมินความนิยม (Popularity rating survey) เช่นเดียวกับสื่อเชิงพาณิชย์ซึ่งมีเป้าหมายในการผลิตรายการที่ดึงดูดใจผู้ชมและได้รับเรตติ้งที่สูงเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ จึงอาจไม่สามารถสะท้อนคุณภาพของรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสได้

ดังนั้น การประเมินรายการสาระบันเทิงของสื่อสาธารณะจึงควรนำตัวชี้วัดที่เป็นมิติของการวัดเชิงคุณภาพมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้สามารถสะท้อนบทบาทการทำหน้าที่ตามมาตรฐานสื่อสาธารณะ โดยไทยพีบีเอสได้ดำเนินงานวิจัยเพื่อสร้างตัวชี้วัดคุณภาพรายการ (Program Quality Indicator) ที่สามารถสะท้อนคุณภาพรายการของไทยพีบีเอสทั้ง 3 กลุ่มรายการ คือ รายการข่าวและเกี่ยวเนื่องกับข่าว รายการสารประโยชน์ และรายการสาระบันเทิง โดยกรอบตัวชี้วัดคุณภาพของรายการสาระบันเทิง ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพ 4 ด้าน คือ ความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ด้านผลต่อผู้ชม ด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม และความต่อเนื่อง รอบด้าน (นันทิยา ดวงภุมเมศ และพนม คลี่ฉายา, 2559)

การวิจัยนี้จึงนำตัวชี้วัดคุณภาพรายการสาระบันเทิงข้างต้นมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์คุณภาพรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอส เพื่อสะท้อนให้เห็นคุณภาพเนื้อหาของรายการสาระบันเทิงในด้านต่างๆ ตามกรอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการ และเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพในการประเมินคุณภาพรายการของสื่อสาธารณะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสตามกรอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการสื่อสาธารณะในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ด้านผลต่อผู้ชม และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะประชากรด้านเพศ อายุ และการศึกษา มีผลให้ผู้ชมรายการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แนวทางการศึกษาคุณภาพรายการสาระบันเทิงและแบบลงรหัสข้อมูลจากงานวิจัยเรื่อง “การทดสอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของไทยพีบีเอส” (นันทิยา ดวงภุมเมศ และพนม คลี่ฉายา, 2559) ซึ่งสรุปไว้ว่า รายการสาระบันเทิงมีตัวชี้วัดที่ควรให้ความสำคัญเรียงลำดับ คือ ความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ผลต่อผู้ชม การเรียนรู้สังคมของผู้ชม และ ความต่อเนื่อง รอบด้าน ตามลำดับ ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดจะประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อยที่มีวิธีการศึกษาคุณภาพแตกต่างกันไป กล่าวคือ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหารายการ (Content analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม (Audience survey) ทั้งนี้ สามารถสรุปวิธีศึกษาคุณภาพรายการสาระบันเทิงในแต่ละด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปวิธีวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวชี้วัดย่อย

ตัวชี้วัดคุณภาพรายการ	**ตัวชี้วัดย่อยแบ่งตามวิธีวิเคราะห์ข้อมูล**	
	การสำรวจความคิดเห็นผู้ชม (Survey analysis)	**การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)**
1. ด้านความเป็นต้นแบบแปลกใหม่	1. สร้างสรรค์วิธีการนำเสนอรายการสารประโยชน์อย่างเป็นต้นแบบ (Original) 2. นำเสนอรายการด้วยวิธีการแปลกใหม่ (Innovative) 3. การนำเสนอรายการมีความแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 4. เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น	1. เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 2. ดึงดูดใจผู้ชมด้วยการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลาย 3. ดึงดูดใจผู้ชมด้วยเปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคมร่วมรายการ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ตารางที่ 1 สรุปวิธีวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวชี้วัดย่อย (ต่อ)

ตัวชี้วัดคุณภาพรายการ	ตัวชี้วัดย่อยแบ่งตามวิธีวิเคราะห์ข้อมูล	
	การสำรวจความคิดเห็นผู้ชม (Survey analysis)	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
2. ด้านผลต่อผู้ชม	1. ผู้ชมได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี 2. ผู้ชมได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี 3. ผู้ชมได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต 4. ผู้ชมได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิต 5. ผู้ชมเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้น 6. ผู้ชมได้รับรู้ค่านิยมของสังคม 7. ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 8. ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาใช้ในชีวิตประจำวัน 9. ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต 10. ผู้ชมใช้ประโยชน์จากเนื้อหารายการในการวางแผนอนาคต 11. ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อรายการ	-
3. ด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม	1. ผู้ชมได้ความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม 2. ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม 3. ผู้ชมได้ความรู้จากการชมรายการ 4. ผู้ชมเข้าใจเนื้อหารายการ	-
4. ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน	1. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ต้องนำเสนอและติดตามความคืบหน้าอย่าง “ต่อเนื่อง” 2. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ต้องนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงอย่าง “รอบด้าน” 3. นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกละเลยจากสื่อกระแสหลัก 4. สอดแทรกแง่คิดที่ดี	1. นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกละเลยจากสื่อกระแสหลัก 2. สอดแทรกแง่คิดที่ดี 3. ทำให้เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน

จากตารางที่ 1 การวิจัยนี้ศึกษาคุณภาพรายการสาระบันเทิงทั้ง 4 ด้าน ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นผู้ชม (Audience survey) แตกต่างกันตามแต่ละตัวชี้วัดย่อย โดยแต่ละวิธีมีกระบวนการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) วิเคราะห์เนื้อหาจากรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสที่ออกอากาศระหว่างเดือนกันยายน 2558 - กุมภาพันธ์ 2559 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีจับสลาก (Simple random sampling) โดยกำหนดให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของจำนวนประชากร ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 8 รายการ ได้แก่ รายการ Foodwork, รายการ Nature Spy สายลับธรรมชาติ, รายการ Good Morning, รายการเชฟน้อย กินเปลี่ยนโลก, รายการจดหมายไขลาน, รายการชีวิตจริงยิ่งกว่าละคร, รายการปั่นรัก (ษ์) พิทักษ์โลก และรายการท้าให้อ่าน รายการละ 4 ตอน รวม 32 ตอน จากนั้นจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อเลือกตอนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ โดยเลือกตอนที่ออกอากาศ เดือนละ 1 ตอนจากแต่ละรายการ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างรายการละ 4 ตอน รวม 32 ตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบลงรหัส (Coding sheet) ที่ปรับจากงานวิจัยเรื่อง “การทดสอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของไทยพีบีเอส” (นันทิยา ดวงภุมเมศ และพนม คลี่ฉายา, 2559) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ลงรหัสข้อมูลคนเดียวด้วยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thememtic analysis) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และนำผลที่ได้มาแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การสำรวจความคิดเห็นผู้ชม (Audience survey) เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ชมรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (2-stages sampling) คือ ใช้การแบ่งแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใน 4 พื้นที่ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จากนั้น เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) โดยกำหนดจำนวนพื้นที่ละ 100 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตรงตามชนิด (Typical sampling) โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างต้องเคยชมรายการสาระบันเทิงที่ออกอากาศในช่วง 4 เดือน (กันยายน - ธันวาคม 2558) เครื่องมือวิจัยคือแบบสำรวจความคิดเห็นที่ปรับจากงานวิจัย “การทดสอบคุณภาพตัวชี้วัดรายการตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของไทยพีบีเอส” (นันทิยา ดวงภุมเมศ และพนม คลี่ฉายา, 2559) ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple choice questions) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และภูมิลำเนา ตอนที่ 2คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นคำถามแบบเลือกตอบเพื่อวัดระดับความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale questions) ตามแบบ Likert scale โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านการทดสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและภาษา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารและนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการ จำนวน 3 ท่าน มีผลทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ในระดับสูง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอ้างอิงในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (f-test) สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะทางประชากร ประกอบด้วย เพศ (ชาย, หญิง) อายุ (อายุ 18-25 ปี, อายุ 26-59 ปี และ

อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) และระดับการศึกษา (ต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี)โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยคุณภาพของรายการสาระบันเทิง ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการสาระบันเทิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 8 รายการ และผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีลักษณะทางประชากร คือ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.5 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.5 มีอายุระหว่าง 18-25 ปีมากที่สุด ร้อยละ 60.5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 26-59 ปี ร้อยละ 37.5 และมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.0 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 70.3 รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 18.3 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 11.5 เป็นนักเรียน/นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 59.3 รองลงมาคืออาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 17.0 อาชีพอิสระ ร้อยละ 13.0 และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 10.8 และมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 66.5 รองลงมาคือ รายได้ 15,000-30,000 บาท ร้อยละ 28.2 และรายได้มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 5.3 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ มีจำนวนเท่ากันตามวิธีการเก็บข้อมูลแบบแบ่งกลุ่ม คือ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

ผลการวิจัยคุณภาพของรายการสาระบันเทิงทั้ง 4 ด้าน และผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายการสาระบันเทิงตามตัวชี้วัดด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่

1.1) ผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการ ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่

ตัวชี้วัดย่อย	รายการที่สอดคล้อง (n=8)
1. สร้างสรรค์วิธีการนำเสนอรายการอย่างเป็นต้นแบบ (Original)	8 (100.00)
2. นำเสนอรายการด้วยวิธีการแปลกใหม่ (Innovative)	8 (100.00)
3. การนำเสนอรายการมีความแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น	8 (100.00)
4. เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น”	5 (62.50)

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการสาระบันเทิงด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ตาม 4 ตัวชี้วัดย่อย พบว่า เนื้อหารายการสาระบันเทิงที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทั้ง 3 ตัวชี้วัดทุกรายการ คิดเป็นร้อยละ 100.00 (8 รายการ) ของรายการทั้งหมด ส่วนตัวชี้วัดย่อย “เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น” พบว่า เนื้อหาของรายการสาระบันเทิงที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดนี้ ร้อยละ 62.50 (5 รายการ) ของรายการทั้งหมด

1.2) ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม

ตารางที่ 3 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่

ตัวชี้วัดย่อย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่	3.85	0.726	สูง	-
1. เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น	3.93	0.697	สูง	1
2. ดึงดูดใจเนื่องจากเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลาย	3.84	0.733	สูง	4
3. ดึงดูดใจเนื่องจากเปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคมเข้าร่วมรายการ	3.85	0.723	สูง	3
4. สามารถตอบสนองความต้องการในการเตรียมรับความเปลี่ยนแปลง	3.74	0.719	สูง	5
5. กระตุ้นให้เกิดการค้นหาความรู้	3.89	0.757	สูง	2

จากตารางที่ 3 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ตาม 5 ตัวชี้วัดย่อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ในระดับสูง ($\bar{X}$ =3.85, S.D. = .73) และเมื่อพิจารณาแต่ละตัวชี้วัดย่อย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงในระดับสูงทุกตัวชี้วัดย่อย เรียงตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = .70) ลำดับที่ 2 กระตุ้นให้เกิดการค้นหาความรู้ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = .76) ลำดับที่ 3 ดึงดูดใจเนื่องจากเปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคมเข้าร่วมรายการ ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = .72) ลำดับที่ 4 ดึงดูดใจเนื่องจากเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 3.84, S.D.= .73) และลำดับที่ 5 สามารถตอบสนองความต้องการในการเตรียมรับความเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 3.74, S.D.= .72)

2) ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายการสาระบันเทิงตามตัวชี้วัดด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน

2.1) ผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการ ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน

ตัวชี้วัดย่อย	รายการที่สอดคล้อง (n=8)
1. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ต้องนำเสนอและติดตามความคืบหน้าอย่าง “ต่อเนื่อง”	0 (0.00)
2. “รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ต้องนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงอย่าง ‘รอบด้าน’ ”	0 (0.00)
3. นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกละเลยจากสื่อกระแสหลัก”	4 (50.00)
4. สอดแทรกแง่คิดที่ดี	8 (100.00)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการสาระบันเทิงด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน ตาม 4 ตัวชี้วัดย่อย พบว่า เนื้อหาของรายการสาระบันเทิงที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 รายการ ไม่มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทั้ง 2 ตัวชี้วัดย่อย ส่วนตัวชี้วัดย่อย “นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกละเลยจากสื่อกระแสหลัก” พบว่า เนื้อหาของรายการสาระบันเทิงที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดนี้ ร้อยละ 50 (4 รายการ) ของรายการทั้งหมด ส่วนตัวชี้วัดย่อย “สอดแทรกแง่คิดที่ดี” พบว่า เนื้อหาของรายการสาระบันเทิงที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดนี้ทุกรายการ คิดเป็นร้อยละ 100 (8 รายการ) ของรายการทั้งหมด

2.2) ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม

ตารางที่ 5 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน

ตัวชี้วัดย่อย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน	3.92	0.794	สูง	-
1. นำเสนอประเด็นที่ถูกละเลยจากสื่ออื่นๆ	3.89	0.784	สูง	3
2. มีการสอดแทรกแง่คิดที่ดี	3.96	0.779	สูง	1
3. ทำให้เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน	3.91	0.818	สูง	2

จากตารางที่ 5 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ตาม 3 ตัวชี้วัดย่อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = .79) และเมื่อพิจารณาแต่ละตัวชี้วัดย่อย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงในระดับสูงทุกตัวชี้วัดย่อย เรียงตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีการสอดแทรกแง่คิดที่ดี ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = .78) ลำดับที่ 2 ทำให้เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = .82) และลำดับที่ 3 นำเสนอประเด็นที่ถูกละเลยจากสื่ออื่นๆ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.78)

3) ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายการสาระบันเทิงตามตัวชี้วัดด้านผลต่อผู้ชม

ใช้วิธีการวิจัยด้วยการสำรวจความคิดเห็นผู้ชมในทุกตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ด้านผลต่อผู้ชม

ตัวชี้วัดย่อย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ผลต่อผู้ชม	3.83	0.807	สูง	
1. ผู้ชมได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี	3.83	0.723	สูง	5
2. ผู้ชมได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี	3.89	0.770	สูง	2
3. ผู้ชมได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต	3.81	0.786	สูง	6
4. ผู้ชมได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิต	3.85	0.795	สูง	4
5. ผู้ชมเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้น	3.77	0.859	สูง	8
6. ผู้ชมได้รับรู้ค่านิยมของสังคม	3.78	0.806	สูง	7

ตารางที่ 6 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ด้านผลต่อผู้ชม (ต่อ)

ตัวชี้วัดย่อย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ผลต่อผู้ชม	3.83	0.807	สูง	
7. ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	3.83	0.826	สูง	5
8. ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาใช้ในชีวิตประจำวัน	3.87	0.805	สูง	3
9. ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต	3.78	0.861	สูง	7
10. ผู้ชมใช้ประโยชน์จากรายการในการวางแผนอนาคต	3.76	0.859	สูง	9
11. ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อรายการ	3.98	0.783	สูง	1

จากตารางที่ 6 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ตาม 11 ตัวชี้วัดย่อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านผลต่อผู้ชม มีคุณภาพในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = .81) และเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดย่อยแต่ละตัวชี้วัดย่อยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงในระดับสูงทุกตัวชี้วัดย่อย เรียงตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อรายการ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = .78) ลำดับที่ 2 ผู้ชมได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = .78) ลำดับที่ 3 ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = .81) ลำดับที่ 4 ผู้ชมได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิต ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = .80) ลำดับที่ 5 ผู้ชมได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = .72) และ ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = .83) ลำดับที่ 6 ผู้ชมได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = .79) ลำดับที่ 7 ผู้ชมได้รับรู้ค่านิยมของสังคม ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.81) และ ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = .86) ลำดับที่ 8 ผู้ชมเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้น ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = .86) และลำดับที่ 9 ผู้ชมใช้ประโยชน์จากรายการในการวางแผนอนาคต ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = .86)

4) ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายการสาระบันเทิงตามตัวชี้วัดด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม

ใช้วิธีการวิจัยด้วยการสำรวจความคิดเห็นผู้ชมในทุกตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม

ตัวชี้วัดย่อย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
การเรียนรู้สังคมของผู้ชม	3.95	0.792	สูง	-
1. ผู้ชมได้ความรู้จากการชมรายการ	3.92	0.774	สูง	3
2. ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม	3.91	0.845	สูง	4
3. ผู้ชมได้ความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม	3.94	0.786	สูง	2
4. ผู้ชมเข้าใจในเนื้อหารายการ	4.05	0.762	สูง	1

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

จากตารางที่ 7 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม ตาม 4 ตัวชี้วัดย่อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชมในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = .79) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงในระดับสูงทุกตัวชี้วัด เรียงตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 ผู้ชมเข้าใจในเนื้อหารายการ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = .76) ลำดับที่ 2 ผู้ชมได้ความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = .79) ลำดับที่ 3 ผู้ชมได้ความรู้จากการชมรายการ ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = .77) และลำดับที่ 4 ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = .85)

5) ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยนี้มีสมมติฐานการวิจัย คือ ลักษณะทางประชากรด้านเพศ อายุ และการศึกษา มีผลให้ผู้ชมรายการสาระบันเทิงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐาน ด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะทางประชากร ประกอบด้วย เพศ (ชาย, หญิง) อายุ (อายุ 18-25 ปี, อายุ 26-59 ปีและอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) และระดับการศึกษา(ต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี) กับระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ด้วยค่าสถิติ t-test โดยวิธี Independent Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ชมที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 8 และตารางที่ 9 ในขณะที่ผู้ชมที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

คุณภาพรายการสาระบันเทิง	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ความต่อเนื่อง รอบด้าน	เพศชาย	246	3.94	.66		
	เพศหญิง	154	3.88	.68	.893	.372
	รวม	450	-	-		
ความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่	เพศชาย	246	3.87	.58		
	เพศหญิง	154	3.82	.59	.931	.352
	รวม	400	-	-		
ผลต่อผู้ชม	เพศชาย	246	3.83	.57		
	เพศหญิง	154	3.84	.63	-.126	.900
	รวม	450	-	-		
การเรียนรู้สังคมของผู้ชม	เพศชาย	246	3.97	.65		
	เพศหญิง	154	3.93	.62	.667	.505
	รวม	450	-	-		

จากตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสขององผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

คุณภาพรายการสาระบันเทิง	**อายุ**	**n**	$\bar{X}$	**S.D.**	**f**	**Sig.**
ความต่อเนื่อง รอบด้าน	อายุ 18-25 ปี	242	3.95	.61	1.583	.207
	อายุ 26-59 ปี	150	3.86	.75		
	อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	8	4.21	.73		
	รวม	400	3.92	.67		
ความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่	อายุ 18-25 ปี	242	3.87	.54	.430	.651
	อายุ 26-59 ปี	150	3.82	.64		
	อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	8	3.83	.70		
	รวม	400	3.85	.58		
ผลต่อผู้ชม	อายุ 18-25 ปี	242	3.87	.48	1.463	.233
	อายุ 26-59 ปี	150	3.77	.74		
	อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	8	3.89	.78		
	รวม	400	3.83	.60		
การเรียนรู้สังคมของผู้ชม	อายุ 18-25 ปี	242	4.01	.59	2.448	.088
	อายุ 26-59 ปี	150	3.87	.71		
	อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	8	3.81	.61		
	รวม	400	3.96	.64		

จากตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

คุณภาพรายการสาระบันเทิง	ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	f	Sig.	Post hoc (LSD)
ความต่อเนื่องรอบด้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (1)	73	3.90	0.67	2.443	.088	-
	ปริญญาตรี (2)	281	3.95	0.61			
	สูงกว่าปริญญาตรี (3)	46	3.72	0.93			
	รวม	400	3.92	0.67			
ความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่	ต่ำกว่าปริญญาตรี (1)	73	3.69	0.58	3.841	.022*	2> 1,3
	ปริญญาตรี (2)	281	3.89	0.53			
	สูงกว่าปริญญาตรี (3)	46	3.80	0.79			
	รวม	400	3.85	0.58			
ผลต่อผู้ชม	ต่ำกว่าปริญญาตรี (1)	73	3.75	0.64	2.569	.078	-
	ปริญญาตรี (2)	281	3.87	0.50			
	สูงกว่าปริญญาตรี (3)	46	3.69	0.96			
	รวม	400	3.83	0.60			
การเรียนรู้สังคมของผู้ชม	ต่ำกว่าปริญญาตรี (1)	73	3.82	0.64	4.700	.010*	2> 1,3
	ปริญญาตรี (2)	281	4.01	0.59			
	สูงกว่าปริญญาตรี (3)	46	3.78	0.87			
	รวม	400	3.95	0.64			

จากตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษากับระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชมแตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน และด้านผลต่อผู้ชมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Least Square Difference: LSD) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่ารายการสาระบันเทิงมีคุณภาพทั้งในด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีประเด็นที่สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสตามกรอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการสื่อสาธารณะใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ด้านผลต่อผู้ชม และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม

1.1 คุณภาพรายการสาระบันเทิงที่สะท้อนผ่านการวิเคราะห์เนื้อหารายการ

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่ารายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับตัวชี้วัดด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ในทุกตัวชี้วัดย่อย และมีคุณภาพสอดคล้องกับตัวชี้วัดด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน 2 ตัวชี้วัดย่อยจากทั้งหมด 4 ตัวชี้วัดย่อย รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นผู้ชมที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการมีความคิดเห็นว่ารายการสาระบันเทิงมีคุณภาพในระดับสูงทุกด้านและทุกตัวชี้วัดย่อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการทำหน้าที่สื่อสาธารณะของไทยพีบีเอสในการสร้างมาตรฐาน (Benchmark) การผลิตรายการที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ และบทบาทในการเป็นแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจ เพื่อนำไปสู่การสร้างทัศนะต่อประเด็นต่างๆ ในสังคม ซึ่งเท่ากับเป็นการชี้นำ (Guiding role) ให้ผู้ชมเกิดการคิดวิเคราะห์บนข้อมูลที่เชื่อถือได้ (Bernd Holznagel, 2000 อ้างถึงใน นันทิยา ดวงภุมเมศ และคนอื่น, 2555)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าเนื้อหาของรายการสาระบันเทิงที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 รายการไม่มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดย่อยใน**ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน** 2 ตัวชี้วัดย่อย คือ “ รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ต้องนำเสนอและติดตามความคืบหน้าอย่าง ‘ต่อเนื่อง’ ” และ “รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ต้องนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงอย่าง ‘รอบด้าน’ ”อาจเป็นเพราะธรรมชาติของรายการสาระบันเทิงเป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อสร้างความเพลิดเพลินโดยผู้ดำเนินรายการใช้ความเป็นตัวเองในการแสดงสิ่งต่างๆ ให้ผู้ชมรับชมเพื่อความเพลิดเพลิน มีเนื้อหาสบาย เพลิดเพลิน เหมาะกับการรับชมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2551) จะเห็นได้ว่าลักษณะของเนื้อหารายการและจุดมุ่งหมายของรายการบันเทิงไม่มีลักษณะที่เน้นการนำเสนอเนื้อหาอย่าง “ต่อเนื่อง” และ “รอบด้าน” เช่นเดียวกับรายการข่าวและรายการสารประโยชน์ และเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอส ที่มุ่งเน้นการสร้างความน่าสนใจและการมีส่วนร่วม ใช้ความบันเทิงและความพึงพอใจเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เสนอจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และเสนอสาระบันเทิงทั้งที่เป็นสากลและเป็นอัตลักษณ์ (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2556) อาจทำให้การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประเด็นทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือปัญหาที่ประชาชนในสังคมให้ความสนใจหรือกระทบกับคนหมู่มาก ในลักษณะที่มีการนำเสนอและติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องและรอบด้าน ไม่ใช่เป้าหมายหลักของการผลิตรายการสาระบันเทิง

นอกจากนี้ การที่รายการสาระบันเทิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดย่อย “รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ต้องนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงอย่าง ‘รอบด้าน’ ” นั้น อาจเป็นเพราะแม้รายการสาระบันเทิงจะมีลักษณะที่นำเสนอสาระความรู้ควบคู่กับความบันเทิง แต่ส่วนหนึ่งอาจไม่ได้มีเนื้อหาที่มุ่งนำเสนอประเด็นทางสังคม เรื่องราวหรือปัญหาที่ประชาชนในสังคมให้ความสนใจหรือกระทบกับคนหมู่มาก โดยยกตัวอย่างจากรายการสาระบันเทิงที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เช่น รายการชีวิตจริงยิ่งกว่า

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ละคร เป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวของบุคคลธรรมดาในสังคมที่สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ชม ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ไม่มีลักษณะของความเป็นประเด็นทางสังคม หรือรายการส่วนหนึ่งที่เป็นรายการที่นำเสนอประเด็นต่างๆ ในแง่มุมที่เกี่ยวกับเด็ก คือ รายการ Good Morning เป็นรายการแข่งขันความรู้และสอนภาษาอังกฤษให้เด็ก รายการจดหมายไขลาน เป็นรายการที่นำเสนอความรู้สำหรับเด็ก รายการท้าให้อ่านเป็นรายการแข่งขันตอบคำถามความรู้จากการอ่านหนังสือของเด็กๆ และรายการส่วนหนึ่งที่นำเสนอเรื่องราวต่างๆ จากการไปสำรวจแง่มุมต่างๆ ของแต่ละท้องถิ่น คือ รายการ Foodwork เป็นรายการที่เกี่ยวกับการทำอาหารฟิวชั่นด้วยวัตถุดิบจากท้องถิ่น รายการ Nature Spy สายลับธรรมชาติ เป็นรายการเกี่ยวกับการสำรวจธรรมชาติและระบบนิเวศในท้องถิ่นของเด็กๆ ในชุมชน รายการเชฟน้อยกินเปลี่ยนโลก เป็นรายการที่ให้เด็กๆ ในชุมชนทำอาหารพื้นบ้านจากวัตถุดิบในท้องถิ่น รายการปั่นรัก (ษ์) พิทักษ์โลก เป็นรายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เนื้อหาแต่ละตอนนำเสนอเรื่องราวเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น

ส่วนตัวชี้วัดย่อย “การนำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกละเลยจากสื่อกระแสหลัก” พบในสัดส่วนร้อยละ 50 ของรายการที่นำมาวิเคราะห์ โดยเป็นการนำเสนอประเด็นสาธารณะที่เป็นประเด็นเดียวกับสื่อกระแสหลักในแง่มุมที่สื่อกระแสหลักไม่นำเสนอ และการนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มคนที่แตกต่างหรือชีวิตคนธรรมดาที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นการนำเสนอรายการสาระบันเทิงตามหลักการของสื่อสาธารณะในด้าน “ความแตกต่างเฉพาะตัว” ที่ว่า สื่อสาธารณะต้องไม่เพียงผลิตรายการที่สื่ออื่นไม่ดำเนินการหรือไม่สนใจเท่านั้น แต่ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อสังคม (สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ, 2559) ซึ่งเป็นคุณลักษณะข้อหนึ่งที่ทำให้การนำเสนอรายการสาระบันเทิงในสื่อสาธารณะอย่างไทยพีบีเอสมีความแตกต่างจากรายการบันเทิงในสื่ออื่นๆ (นันทิยา ดวงภุมเมศ และคณะ, 2557)

นอกเหนือจากการนำเสนอ “ประเด็นสาธารณะ” ที่เป็นเรื่องราวที่ขยายจากคนกลุ่มเล็กๆ ไปสู่คนกลุ่มอื่นๆ มีความเกี่ยวข้องหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบกับกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย และทำให้สาธารณชนมีส่วนเกี่ยวข้องและตระหนักกับประเด็นปัญหาดังกล่าวมากขึ้นแล้ว (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2551) รายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสยังได้นำเสนอประเด็นสาธารณะในลักษณะที่เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นเฉพาะท้องถิ่นอีกด้วย เช่น การสร้างเขื่อนริมแม่น้ำสงครามที่ทำลายความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตริมตลิ่งและจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวมได้ ในรายการ Nature Spy สายลับธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ประเด็นปัญหาเล็กๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะท้องถิ่นแต่อาจมีผลกระทบต่อคนในสังคมวงกว้าง อาจส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนให้ปัญหาเฉพาะท้องถิ่นกลายเป็นประเด็นสาธารณะที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอนาคต

สำหรับตัวชี้วัดย่อย “สอดแทรกแง่คิดที่ดี” ที่พบในรายการสาระบันเทิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกรายการแสดงให้เห็นลักษณะรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานในด้านการเป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญาและสุขภาวะแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกระดับอายุ ให้เป็นพลเมืองคุณภาพ สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับสุนทรียภาพให้กับสังคม (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2557)

ส่วนผลการวิจัยใน**ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่** ที่พบว่ารายการสาระบันเทิงมีคุณภาพในด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ สอดคล้องตามตัวชี้วัดย่อยที่ใช้ในการศึกษา ทั้ง 4 ตัวชี้วัดย่อย คือ ตัวชี้วัดย่อยสร้างสรรค์วิธีการนำเสนอรายการอย่างเป็นต้นแบบ (Original) ตัวชี้วัดย่อยนำเสนอรายการด้วยวิธีการแปลกใหม่ (Innovative) ตัวชี้วัดย่อยการนำเสนอรายการมีความแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น และตัวชี้วัดย่อยเนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น มีผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทิยา ดวงภุมเมศ และคณะ (2557: 79) ที่นำเสนอว่าตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่ควรให้ค่าน้ำหนักลำดับแรกสำหรับกลุ่มรายการสาระบันเทิง คือ ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนหลักการพื้นฐานของสื่อสาธารณะที่ต้องมีเนื้อหาแตกต่างจากสื่ออื่น คือ มีวิธีการนำเสนอที่สร้างสรรค์ขึ้นเอง แปลกใหม่ และเป็นคุณภาพที่ตรงตามหลักการด้านความแตกต่างเฉพาะตัวหรือมีความโดดเด่น (Distinctiveness) ของสื่อสาธารณะ ที่ควรทำให้ผู้ชมแยกแยะความแตกต่างในเชิงคุณภาพจากสื่ออื่นๆ ได้ ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และลักษณะเฉพาะของรายการด้วยการผลิตรายการที่สื่ออื่นๆ ไม่ให้ความสนใจ มีมาตรฐานตามหลักการแห่งวิชาชีพ หรือผลิตรายการที่ครอบคลุมกลุ่มคนหรือประเด็นที่มักถูกมองข้าม รวมถึงการพยายามสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหาใหม่ๆ ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2555)

1.2 คุณภาพรายการสาระบันเทิงที่สะท้อนจากความคิดเห็นของผู้ชม

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอส พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ารายการสาระบันเทิงมีระดับคุณภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ ด้านผลต่อผู้ชม และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ โดยผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความเชื่อถือและความไว้วางใจเนื้อหารายการของไทยพีบีเอส (นันทิยา ดวงภุมเมศ และคณะ, 2557) พบว่าผู้ชมให้ความเชื่อถือและความไว้วางใจเนื้อหารายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสในระดับสูง แม้ไทยพีบีเอสจะไม่ใช่สื่อที่ผู้ชมให้ความนิยมเปิดรับสูงสุดก็ตาม

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการซึ่งอยู่ในระดับสูง ทั้ง 4 ด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงในด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชมสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.95 ($\overline{X}$ = 3.95, S.D. = .79) รองลงมาคือด้านความต่อเนื่อง รอบด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.92 ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = .79) ด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ มีค่าเฉลี่ย 3.85 ($\overline{X}$ = 3.85, S.D. = .73) และด้านผลต่อผู้ชม มีค่าเฉลี่ย 3.83 ($\overline{X}$ = 3.83, S.D. = .81) ซึ่งคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชมนี้ มีการวัดจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดย่อย คือ ผู้ชมได้ความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม ผู้ชมได้ความรู้จากการชมรายการ และผู้ชมเข้าใจเนื้อหารายการ จึงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณภาพของรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสอย่างสอดคล้องกับหลักการของความเป็นสื่อสาธารณะทั้งหลักการของสื่อสาธารณะสากล คือ มีความหลากหลาย (Diversity) ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ (ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และวีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2546) และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานของไทยพีบีเอส คือ สะท้อนความหลากหลายของสังคม เป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญาและสุขภาวะแก่ประชาชน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ทุกหมู่เหล่า ทุกระดับอายุ ให้เป็นพลเมืองคุณภาพ (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2557)

2. การเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรของผู้ชมกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะทางประชากรของผู้ชมกับระดับความคิดเห็น พบว่า ผู้ชมที่มีเพศ และอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ถึงแม้ว่า ภัทรา บุรารักษ์ และอักษราภัค หลักทอง (2557: 168-169) ได้กล่าวถึงคุณค่าและความคาดหวังของผู้ชมสื่อสาธารณะไว้ว่า อายุ อาชีพ และเพศ เป็นปัจจัยที่กำหนดให้ผู้ชมมีความคาดหวังในคุณค่าต่างๆ ของรายการแตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยที่พบว่าผู้ชมซึ่งมีเพศ และอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นว่ารายการสาระบันเทิงมีคุณภาพในระดับสูงเหมือนกันนั้น แสดงให้เห็นว่ารายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสคำนึงถึงความหลากหลายของผู้ชม ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมรายการที่มีหลากหลายเพศและอายุได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับมิติของความเป็นสื่อสาธารณะตามจุดมุ่งหมายในการนำเสนอรายการสาระบันเทิงของไทยพีบีเอส ในการสร้างความน่าสนใจ ความนิยม และการมีส่วนร่วมด้วยรายการที่สอดรับกับความสนใจ ความต้องการของสังคมและกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานของสถานีในการเป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญาและสุขภาวะแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกระดับอายุ สร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน ประชาชน และประเทศชาติ (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2557)

ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยยังพบว่าผู้ชมที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า ผู้ชมที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่ารายการสาระบันเทิงมีคุณภาพในด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม ต่ำกว่าผู้ชมที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิรินทร พิบูลภานุวัธน์ และคณะ (2555: 146) ที่ว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะให้ความเชื่อถือและไว้วางใจเนื้อหารายการประเภทสาระบันเทิงของไทยพีบีเอสมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ อาจเป็นเพราะการรับรู้คุณภาพรายการด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ (ประกอบด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลายและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคม เนื้อหาที่มีความแตกต่างจากช่องอื่น การเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง การถูกกระตุ้นให้ค้นหาความรู้ และการรับรู้คุณภาพรายการด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม ซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความรู้เรื่องความหลากหลาย ชุมชนที่แตกต่างในสังคม และการได้รับความรู้และเข้าใจเนื้อหารายการ) ต้องอาศัยการตีความเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาความรู้ที่นำเสนอผ่านกลุ่มรายการสาระบันเทิงได้ ทำให้ผู้ชมกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีสามารถประเมินคุณภาพของรายการสาระบันเทิงตามตัวชี้วัดดังกล่าวได้น้อย ดังที่ภัทรา บุรารักษ์ และอักษราภัค หลักทอง (2557: 168) ได้กล่าวถึงการรับรู้คุณค่าด้านการสร้างสำนึกพลเมืองและประชาธิปไตยที่นำเสนอผ่านกลุ่มรายการสาระบันเทิงและรายการเด็กและเยาวชนของไทยพีบีเอสไว้ว่า ผู้ชมอาจต้องมีทักษะ วัยวุฒิ และประสบการณ์ในระดับหนึ่งที่จะตีความและถอดรหัสคุณค่านั้นๆ ได้

ส่วนการที่ผู้ชมที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นว่ารายการสาระบันเทิงมีคุณภาพในด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม ต่ำกว่าผู้ชมที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาจเป็นเพราะมีความคาดหวังที่สูงต่อคุณภาพรายการสาระบันเทิงด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่ (ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลายและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคม เนื้อหาที่มีความแตกต่างจากช่องอื่น การเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง การถูกกระตุ้นให้ค้นหาความรู้ และการรับรู้คุณภาพรายการ) และด้านการเรียนรู้สังคมของผู้ชม (ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความรู้เรื่องความหลากหลาย ชุมชนที่แตกต่างในสังคม และการได้รับความรู้และเข้าใจเนื้อหารายการ ทำให้มาตรฐานการประเมินคุณภาพรายการอาจจะสูงกว่ากว่าผู้ชมกลุ่มอื่นๆ เนื่องจากมีความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินและสังเคราะห์แยกแยะแนวคิดที่ใหม่และซับซ้อน (มหาวิทยาลัยบูรพา, ม.ป.ป.)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิเคราะห์คุณภาพของรายการสาระบันเทิงบางตัวชี้วัดย่อย อาจไม่พิจารณาจากการนำเสนอเนื้อหาที่เป็น “ประเด็นทางสังคม” หรือ “ประเด็นสาธารณะ” เท่านั้น แต่อาจพิจารณาครอบคลุมการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประเด็นเรื่องราวทั่วไปด้วย

2. การใช้แบบวัดเพื่อศึกษาหรือประเมินคุณภาพรายการสาระบันเทิง ด้าน “ความต่อเนื่อง รอบด้าน” ควรมีการพิจารณาทบทวนตัวชี้วัดย่อยเกี่ยวกับความต่อเนื่องและความรอบด้านของเนื้อหารายการ โดยอาจพิจารณาปรับปรับประเด็นของตัวชี้วัดย่อยให้สอดคล้องกับการนำมาใช้ประเมินคุณภาพของรายการสาระบันเทิงซึ่งมีเนื้อหาและจุดมุ่งหมายในการนำเสนอแตกต่างจากรายการประเภทอื่นๆ

3. อาจพิจารณาปรับแบบวัดโดยเพิ่มตัวชี้วัดย่อยที่ปรับจากวัตถุประสงค์ในการผลิตและนโยบายในการนำเสนอรายการสาระบันเทิงของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทั้งนี้เพื่อให้สามารถประเมินคุณภาพรายการสาระบันเทิงได้ครบถ้วน รอบด้าน และสอดคล้องกับลักษณะของรายการสาระบันเทิงมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากวัตถุประสงค์หนึ่งในการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส คือการเป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญาและสุขภาวะแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกระดับอายุ ให้เป็นพลเมืองคุณภาพ ในอนาคตควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาที่สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดพลเมืองคุณภาพ (Active Citizen) ในรายการของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

2. ควรศึกษามิติของผู้ชมด้านระดับการศึกษา เพื่อสามารถออกแบบและผลิตรายการโดยคำนึงถึงระดับการศึกษาของผู้ชมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้ชมที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

3. ในการศึกษาคุณภาพของรายการ ควรศึกษาตัวแปรด้านความถี่และปริมาณการรับชมรายการของผู้ชม เพื่อศึกษาว่าความถี่และปริมาณการรับชมมีผลต่อความคิดเห็นและการรับรู้คุณภาพรายการของผู้ชมหรือไม่อย่างไร

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และ วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. (15 กันยายน 2551). *สื่อสาธารณะ :แนวคิด ประสบการณ์และความเป็นไปได้ในประเทศไทย* [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก http://oknation.nationtv.tv/blog/current/2008/09/15/entry-14

นันทิยา ดวงภุมเมศ และพนม คลี่ฉายา, (2559). การทดสอบคุณภาพตัวชี้วัดรายการตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของไทย พีบีเอส (รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์). ม.ป.ท.: องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท).

นันทิยา ดวงภุมเมศ, สิรินทร พิบูลภานุวัธน์ และพนม คลี่ฉายา. (2557). การสร้างตัวชี้วัดคุณภาพรายการ (Program Quality Indicator) ตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของไทยพีบีเอส (รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์). ม.ป.ท.: องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท).

ไทยพีบีเอส. (ม.ป.ป.). *ประวัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย*. สืบค้นจาก http://org.thaipbs.or.th/orginfo/about/article533056.ece

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2551). *การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย.*กรุงเทพฯ: ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทรา บุรารักษ์ และอักษราภัค หลักทอง. (2557). รายการโทรทัศน์สื่อสาธารณะ : คุณค่าและความคาดหวังของผู้ชม. *วารสารศาสตร์*, *7* (3), 144-175.

มหาวิทยาลัยบูรพา. (ม.ป.ป.). *ตัวอย่างมาตรฐานผลการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา.* สืบค้นจาก http://cid.buu.ac.th/TQF/Exsam.pdf

สกุลศรี ศรีสารคาม. (2551). *“ความจริงบันเทิง” รายการโทรทัศน์ทางเลือกใหม่ของประชาชน.* สืบค้นจาก https://www.academia.edu/12059671/ความจริงบันเทิง_Factual_ Entertainment_รายการโทรทัศน_ทางเลือกใหม_ของประชาชน

สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ. (2559). *ถามมา...ตอบไป...รู้จัก...เข้าใจ...ไทยพีบีเอส.* กรุงเทพฯ: รักษ์การพิมพ์.

สิรินทร พิบูลภานุวัธน์, พนม คลี่ฉายา และนันทิยา ดวงภุมเมศ. (2555). *โครงการวิจัยเพื่อสำรวจความเชื่อถือและไว้วางใจของผู้ชม (Trust Rating) และสร้างตัวชี้วัดคุณภาพรายการ (Program Quality Indicator) ตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของ "ไทยพีบีเอส"* (รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์). ม.ป.ท.: องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท).

สุรพล ศรีวิทยา, รัตพงษ์ สอนสุภาพ, ประจักษ์ น้ำประสานไทย และบุญสม เกษะประดิษฐ์. (2552). *การทุจริตในองค์กรภาครัฐที่มุ่งดำเนินการในรูปธุรกิจ: ศึกษากรณี บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)* (รายงานวิจัย). ม.ป.ท.: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2556). *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ.2556*. สืบค้นจาก http://org.thaipbs.or.th/announce /annualreport/20

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2557). *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ. 2557*. สืบค้นจาก http://org.thaipbs.or.th/ announce/annualreport/21